

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 17 listopada 2015 r. Sąd Rejonowy w Kutnie w sprawie z wniosku J. W. (1) z udziałem L. W. (1), J. W. (2), K. W. (1), R. W. i K. W. (2) o stwierdzenie nabycia spadku po J. W. (3), K. W. (3), J. W. (3) i H. W. stwierdził, że:

- spadek po J. W. (3), synu A. i A. zmarłym dnia 3 lipca 1983 r. w Ł. ostatnio stale zamieszkałym w C. wraz z wchodzącym w skład spadku gospodarstwem rolnym na podstawie ustawy nabyli: żona K. W. (3) w 4/16 części, syn J. W. (1) w 3/16 części, syn J. W. (3) w 3/16 części, córka H. W. w 3/16 części oraz córka L. W. (1) w 3/16 części;

- spadek po K. W. (3) z domu L., córce J. i F. zmarłej dnia 24 stycznia 2000 r. w C. ostatnio stale zamieszkałej w C. wraz z wchodzącym w skład spadku gospodarstwem rolnym na podstawie ustawy nabyli: syn J. W. (1) w 1/4 części, syn J. W. (3) w 1/4 części, córka H. W. w 1/4 części oraz córka L. W. (1) w 1/4 części;

- spadek po J. W. (3), synu J. i K. zmarłym dnia 10 marca 2002 r. w K. ostatnio stale zamieszkałym w C. na podstawie ustawy z dobrodziejstwem inwentarza nabyli: żona J. W. (2) w 1/4 części, syn K. W. (1) w 1/4 części, syn R. W. w 1/4 części oraz syn K. W. (2)

w 1/4 części;

- stwierdza, że spadek po H. W. z domu W., córce J. i K. zmarłej dnia 19 sierpnia 2013 r. w C. ostatnio stale zamieszkałej w C. na podstawie ustawy z dobrodziejstwem inwentarza nabyli: brat J. W. (1) w 3/9 części, siostra L. W. (1) w 3/9 części, bratanek K. W. (1) w 1/9 części, bratanek R. W. w 1/9 części oraz bratanek K. W. (2) w 1/9 części;

oraz orzekł o kosztach postępowania.

Powyższe postanowienie zaskarżyli apelacją uczestnicy postępowania J. W. (2), K. W. (1), R. W. i K. W. (2) w zakresie punktu 1 i 2 w części dotyczącej wskazania uczestniczki L. W. (1) jako uprawnionej do dziedziczenia gospodarstwa rolnego po ojcu J. W. (3) i wielkości udziałów spadkowych pozostałych spadkobierców oraz punkt 2 postanowienia w części dotyczącej wskazania uczestniczki L. W. (1) jako uprawnionej do dziedziczenia gospodarstwa rolnego po matce K. W. (3) oraz ustalenia wielkości udziałów spadkowych pozostałych spadkobierców.

Zaskarżonemu orzeczeniu apelujący zarzucili dokonanie ustaleń sprzecznych z zebrany w sprawie materiałem dowodowym poprzez stwierdzenie, że spadek obejmujący gospodarstwo rolne po J. W. (3) na podstawie ustawy dziedziczą żona K. W. (3) w 4/16 części oraz czworo dzieci po 3/16 części każde z nich (pkt 1 postanowienia) oraz poprzez stwierdzenie, że spadek obejmujący gospodarstwo rolne po K. W. (3) dziedziczy na podstawie ustawy czworo dzieci: J. W. (1), J. W. (3), H. W. oraz L. W. (1) po 1/4 części każde z nich (pkt 2 postanowienia).

Ponadto, apelujący zarzucili naruszenie:

- art. 233 k.p.c. poprzez dokonanie dowolnej, a nie swobodnej oceny zebranego materiału dowodowego skutkujące błędnym ustaleniem kręgu spadkobierców uprawnionych do dziedziczenia gospodarstwa rolnego poprzez wskazanie uczestniczki L. W. (1) po zmarłym ojcu J. W. (3) i matce K. W. (3), na skutek przypisania zbyt wielkiej wagi do zeznań świadków M. B. (1), K. D. (1), D. K. (1), A. Ś., P. W. – męża uczestniczki L. W. (1) i uznanie zeznań tych świadków za wiarygodne w sytuacji gdy świadkowie ci są osobami bliskimi /kuzynki – M. B., K. D./ uczestniczki L. W. (1), nie zamieszkują w bezpośrednim sąsiedztwie nieruchomości rolnych objętych wstępowaniem / D. K., A. Ś. /, jak też nie posiadają gruntów w bliskim sąsiedztwie aby uznać ich zeznania za miarodajne, wiarygodne i bezstronne.

- dowolne i bezpodstawne przyjęcie, że L. W. (1) wykazała się stałą pracą przy produkcji rolnej przez okres co najmniej roku (str. 11 uzasadnienia) a także wykonywała pracę ze swoim mężem przez kilka lat zajmowali się uprawami na obszarze ok. 3 ha / str. 8 uzasadnienia). Okoliczność pracy L. W. (1) przez kilka lat na gospodarstwie teściów podnieśli

wyłącznie sami zainteresowani L. i jej mąż P. W., jednakże nie udowodnili powyższej okoliczności jak również nie byli w stanie sprecyzować okresu, w jakim miała być świadczona owa praca. W takich okolicznościach posiadanie praktycznych kwalifikacji rolniczych ewentualnie w razie przerwy w pracy i zmiany miejsca zamieszkania, jak to miało miejsce w przypadku L. W. (1) – stwierdza w drodze zaświadczenia naczelnik gminy, właściwy ze względu na położenie gospodarstwa rolnego, w którym praca była wykonywana. Ponieważ uczestniczka nie przedłożyła żadnego dokumentu potwierdzającego powyższe zgodnie z § 1 pkt 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 12 grudnia 1990 r. w sprawie warunków dziedziczenia ustawowego gospodarstw rolnych (Dz. U. z dnia 24 grudnia 1990 r., Dz.U.1990.89.519 z późn.zm.), tym samym nie wykazała się stałą pracą w gospodarstwie rolnym bezpośrednio przy produkcji rolnej przez okres co najmniej roku.

W tym zakresie Sąd I instancji naruszył także przepis prawa materialnego - § 1 pkt 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 12 grudnia 1990 r. w sprawie warunków dziedziczenia ustawowego gospodarstw rolnych poprzez jego niewłaściwe zastosowanie w przypadku uczestniczki L. W. (1).

- sprzeczność istotnych ustaleń Sądu I instancji z treścią zebranego w sprawie materiału wskutek naruszenia przepisów postępowania, które w ocenie apelującego mogło mieć wpływ na wynik sprawy, a mianowicie: w sposób sprzeczny z zasadami doświadczenia życiowego oraz w sposób nasuwający zastrzeżenia z punktu widzenia zasad logicznego rozumowania w odniesieniu do przeprowadzonego dowodu z zeznań świadka—P. W. – męża uczestniczki – wyjaśnienie uczestniczki L. W. (1) a także świadków zgłoszonych przez wnioskodawcę, / M. B., K. D., D. K., A. Ś./, Sąd I instancji przyjął, że uczestniczka L. W. (1) po wyprowadzeniu się z domu rodzinnego w 1982 r., i założeniu rodziny, będąc zatrudnioną w (...) w Ż. od 1973 r. do 2004 r. w pełnym wymiarze etatu oraz na II zmiany – stale pracowała w gospodarstwie rodziców bezpośrednio przy produkcji rolnej i nabyła praktyczne kwalifikacje rolnicze w rozumieniu art. 1059 pkt 1 i pkt 2 k.c. w świetle zeznań pozostałych świadków -osób obcych, sąsiadów co do nieruchomości rolnych jak i budynku mieszkalnego oraz przedłożonych dokumentów w postaci wieloletniej umowy kontraktacji nr 374 z dnia 30.03.1988 r. oraz faktury z dnia 15.09.1989 r. wynajmu talerzówki przez J. W. (3).

- art. 1059 pkt 1 i pkt 2 k.c. w związku z treścią § 1 pkt 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 12 grudnia 1990 r. w sprawie warunków dziedziczenia ustawowego gospodarstw rolnych (Dz. U. z dnia 24 grudnia 1990 r., Dz.U.1990.89.519z późn. zm.), poprzez uznanie nabycia praktycznych kwalifikacji do prowadzenia gospodarstwa rolnego przez uczestniczkę L. W. (1) w świetle okoliczności przywołanych w zarzucie w pkt 2 apelacji oraz braku udowodnienia pracy przez L. W. (1) w gospodarstwie teściów.

- art. 217 § 1 oraz 227 k.p.c. poprzez pominięcie dowodu mającego istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy i oceny zeznań świadka D. K. (1) w postaci umowy dzierżawy z dnia 12.08.2014 r. na okoliczność rozporządzenia spadkowymi gruntami rolnymi przez L. W. (1) i wnioskodawcę J. W. (1) na rzecz syna świadka D. C. K. i jego żony K. K. (3), oraz pozbawienia apelujących uczestników posiadania gruntów rolnych, co stanowi dowód osobistego zainteresowania świadka D. K. (1) rozstrzygnięciem sprawy na korzyść m.in. L. W. (1).

W oparciu o powyższe, apelujący wnieśli o:

1. zmianę postanowienia Sądu Rejonowego w Kutnie z dnia 17 listopada 2015 r. zapadłego w sprawie o sygnaturze I Ns 791/14 w przedmiocie stwierdzenia nabycia spadku po J. W. (3) wraz z wchodzącym w skład spadku gospodarstwem rolnym (pkt 1) i stwierdzenie, że:

- spadek po zmarłym dnia 03.07.1983 r. w Ł. J. W. (3) ostatnio stale zamieszkałym w C. na podstawie ustawy nabyli: żona K. W. (3) w 1/4 części, syn J. W. (1) w 1/4 części, syn J. W. (3) w 1/4 części oraz córka H. W. w 1/4 części;

- spadek po zmarłym dnia 03.07.1983 r. w Ł. J. W. (3) ostatnio stale zamieszkałym w C. na podstawie ustawy nabyli żona K. W. (3) w 4/16 części, syn J. W. (1) w 3/16 części, syn J. W. (3) w 3/16 części, córka H. W. w 3/16 części oraz córka L. W. (1) w 3/16 części co do ogólnej części spadku.

2. zmianę postanowienia Sądu Rejonowego w Kutnie z dnia 17 listopada 2015 r., zapadłego w sprawie o sygnaturze I Ns 791/14 w przedmiocie stwierdzenia nabycia spadku po K. W. (3) wraz z wchodzącym w skład spadku gospodarstwem rolnym / pkt 2/ i stwierdzenie, że:

- spadek po zmarłej dnia 24 stycznia 2000 r. w C. K. W. (3) ostatnio stale zamieszkałej w C. na podstawie ustawy nabyli syn J. W. (1) w 1/3 części, syn J. W. (3) w 1/3 części, córka H. W. w 1/3 części;

- spadek po zmarłej dnia 24.01.2000 r. w C. K. W. (3) ostatnio stale zamieszkałej w C. na podstawie ustawy nabyli: syn J. W. (1) w 1/4 części, syn J. W. (3) w 1/4 części, córka H. W. w 1/4 części, córka L. W. (1) w 1/4 części co do ogólnej części spadku.

3. dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z dokumentu – umowy dzierżawy gruntów z dnia 12.08.2014 r. – na okoliczność rozporządzenia przez uczestniczkę L. W. (1) i wnioskodawcę J. W. (1) gospodarstwem rolnym rodziców na rzecz syna świadka D. C. K. i jego żony K. K. (3) oraz pozbawienia apelujących uczestników posiadania gruntów rolnych, co stanowi dowód osobistego zainteresowania świadka D. K. (1) rozstrzygnięciem sprawy na korzyść m.in. L. W. (1).

4. zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego na rzecz apelujących uczestników postępowania, w tych kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

W razie nie uwzględnienia tego wniosku apelujący wnieśli ewentualnie o uchylenie postanowienia w zaskarżonej części i przekazanie w uchylonym zakresie sprawy sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania – przy uwzględnieniu kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja jest bezzasadna.

Zaskarżone rozstrzygnięcie zostało wydane na podstawie prawidłowo ustalonego stanu faktycznego, które to ustalenia Sąd Okręgowy podziela i przyjmuje za własne, jak również w następstwie bezbłędnie zastosowanych przepisów prawa materialnego.

Powyższej oceny nie zmienia postawiony w apelacji zarzut naruszenia przez Sąd Rejonowy art. 233 § 1 k.p.c., bowiem apelujący nie zdołali wykazać, że ocena zebranego w sprawie materiału dowodowego została dokonana wbrew regułom wynikającym z tego przepisu. Należy w tym miejscu podkreślić, że tylko w razie pogwałcenia reguł logicznego rozumowania bądź sprzeniewierzenia się zasadom doświadczenia życiowego, może mieć miejsce skuteczne kwestionowanie swobody oceny dowodów. Tego rodzaju uchybień nie sposób się dopatrzeć w stanowisku Sądu Rejonowego. Zdaniem Sądu Okręgowego, ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, Sąd Rejonowy wprowadził wnioski logicznie poprawne i zgodne z doświadczeniem życiowym.

Przede wszystkim Sąd Rejonowy prawidłowo ustalił, że L. W. (1) pracowała w spadkowym gospodarstwie rolnym: pomagała w pracach polowych czy przy oprzątaniu zwierząt, chodziła też do innych rolników odrabiać za prace wykonywane w gospodarstwie rolnym rodziców. Po wyprowadzce często przyjeżdżała do domu rodzinnego, stale pomagała w pracach polowych w gospodarstwie rolnym, przyjeżdżała do pielenia, do zbierania ziemniaków, ogórków, truskawek. Wynika to jednoznacznie z zeznań wnioskodawcy i uczestników postępowania: L. W. (1) oraz J. W. (2), którzy – pomimo różnic co do oceny pracy- potwierdzili fakt świadczenia pracy w gospodarstwie rolnym przez J. W. (3) oraz jego córki.

Zdaniem Sądu Okręgowego, apelujący zarzucając Sądowi Okręgowemu błędne ustalenie, że L. W. (1) stale i bezpośrednio pracowała w spadkowym gospodarstwie rolnym niewłaściwie rozumieją to sformułowanie jako ciągłą i nieprzerwaną pracę. W tym kontekście należy zauważyć, że na gruncie obowiązywania przepisów dotyczących dziedziczenia gospodarstw rolnych z biegiem lat, w związku ze zmianami społeczno – gospodarczymi, odstąpiono

od zbyt rygorystycznej wykładni pojęcia stałej pracy bezpośrednio przy produkcji rolnej. Pojęcie stałej pracy przy produkcji rolnej obejmowało bowiem każdą pracę wykonywaną w gospodarstwie rolnym w ramach rodzinnego podziału czynności (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 listopada 1997 r., I CKN 312/97, niepubl.). Praca ta nie musiała być też ani jedynym, ani głównym źródłem utrzymania spadkobiercy (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 1 lutego 2000 r., III CKN 575/98 niepubl.). Przesłanka ta była więc spełniona jeżeli spadkobierca stale tj. od szeregu lat w tym w chwili otwarcia spadku, gdy tylko zachodziła taka potrzeba gospodarza, wykonywał sukcesywnie czynności przy pracach polowych w spadkowym gospodarstwie rolnym (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 22 czerwca 2005 roku, III CK 597/04).

Gospodarstwo rolne prowadzone przez spadkodawców było bardzo małe, dzięki czemu możliwym było łączenie pracy zawodowej z osobistym i stałym prowadzeniem takiego gospodarstwa rolnego. Uczestniczka postępowania wykazała w toku postępowania, że stale pracowała w gospodarstwie rolnym rodziców i nawet po wyprowadzce z domu rodzinnego po 1982 roku, przyjeżdżała i pomagała rodzicom w gospodarstwie, a pomoc ta miała charakter stały.

Tym samym Sąd pierwszej instancji zasadnie uczynił przedmiotem swoich ustaleń, zeznania wnioskodawcy i uczestników postępowania: L. W. (1) oraz J. W. (2), które w sposób pełny opisały, jak wyglądała praca L. W. (1) w spadkowym gospodarstwie rolnym. W ocenie Sądu Okręgowego dowody te pozwalają na poczynienie ustaleń, że L. W. (1) posiadała kwalifikacje do dziedziczenia gospodarstwa rolnego, bowiem, jak przyjmuje orzecznictwo, od szeregu lat w tym w chwili otwarcia spadku, gdy tylko zachodziła taka potrzeba gospodarza, wykonywała sukcesywnie czynności przy pracach polowych w spadkowym gospodarstwie rolnym.

Zauważyć przy tym należy, iż żadne z dzieci spadkodawców nie posiadało przygotowania zawodowego do pracy w rolnictwie, a mimo to przez świadczoną pracę w gospodarstwie rodziców wszyscy spełnili warunki do dziedziczenia gospodarstwa rolnego. H. W. nie pracowała zawodowo, ponieważ była osobą niepełnosprawną (II grupa inwalidzka), wnioskodawca J. W. (1) – poza pomocą w gospodarstwie rolnym rodziców, prowadził także swoje gospodarstwo rolne, J. W. (3) – pracował zawodowo w (...) w Ż., a oprócz tego jak twierdzą jego zstępni oraz żona także pomagał w gospodarstwie rolnym, tak jak uczestniczka postępowania L. W. (2).

Uznając, że przeprowadzony przed Sądem I instancji materiał dowodowy był wystarczający do czynienia takich ustaleń Sąd Okręgowy pominął zgłoszone w apelacji wnioskodawczyni wnioski dowodowe z dokumentu w postaci umowy dzierżawy gruntów z dnia 12.08.2014 r. jako zbędne dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy.

W świetle powyższego orzeczono jak w sentencji na podstawie art. 385 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.

O kosztach postępowania odwoławczego orzeczono na podstawie art. 520 § 1 k.p.c. w zw. z art. 391 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. uznając, że interesy wnioskodawcy i uczestników są co do zasady wspólne, gdyż polegają na ustaleniu kręgu spadkobierców. Z tego względu każdy z nich winien ponieść koszty postępowania związane ze swoim udziałem w sprawie.